

СНЕХОВ НИКОЯЛАРИНИНГ АНАМИЯТИ

*Olimjonova Zarnigor,
Najmiddinova Sarvara Samariddinovna
O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti
Farg'ona mintaqaviy filiali talabalari*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Anton Chexovning ijodi, ayrim hikoyalari, jumladan “Garov” hikoyasi va uni adabiy ta’limda o’qitish haqida ayrim mulohazalar bildirilgan.

Kalit so‘zlar: Chexov, jahon adabiyoti, hikoya, metod, o’qitish, yumor, badiiyat.

Anton Chexov- rus yozuvchisi, jahon adabiyotining umum tan olgan klassik adibi. Mutaxassisligi bo’yicha shifokor. Imperator akademiyasining og’zaki va yozma nafis adabiyot bo’yicha faxriy akademigi. Dunyo miqyosida mashhur dramaturglardan biri. Chexov asarlari jahonning yuzdan ziyod tillariga tarjima qilingan. Uning pyesalari, jumladan, “Chayka”, “Uch opa-singillar” va “Olchali bog’” yuz yildan buyon dunyo teatr sahnalarida qo’yib kelinmoqda. 25 yillik ijodi mobaynida Anton Chexov 900 ga yaqin turli-tuman asarlar (qisqa yumoristik hikoyalar, jiddiy qissalar, pyesalar) yaratdi. Ularning aksariyati jahon adabiyotining klassikasiga aylangan. Ayniqsa, “Dasht”, “Zerikarli tarix”, “Duel”, “6- palata”, “G’ilofdagi odam”, “Jarlikdagi kishi” keng ommaning e’tiborini qozondi. Chexov ijodi o’zida xalqchilik, tafakkur kengligi va badiiy-g’oyaviy jihatlarni aks ettirganligi bilan alohida ahamiyatga ega. Adib yaratgan katta-kichik asarlarga nazar tashlaydigan bo’lsak, avvalo, o’tmishning eng qora davrlari tasvirlanganiga guvoh bo’lamiz. Adib yashagan davrdagi “kapitalizmning dahshatli changali”, qoloqlik botqog’iga botgan oddiy xalqdan tortib amaldor-u hukmdorlarni tasvirlar ekan, o’tkir nigoh va poetik tasvirlarga alohida urg’u beradi. Adib o’zi ta’kidlagan: “Adabiyot- mening ma’shuqam, tabobat esa rafiqamdir”- degan jumlagga e’tibor qaratadigan bo’lsak, shifokorlik adibning ijtimoiy hayotda egallab turgan kasbi ekanligi ma’lum bo’ladi. Rus adabiy jamoatchiligi adib ijodiga juda ko’plab ijobiy munosabat bildirgan. “Garov” (originalda “Пари”) 1889-yilda “Новое время” jurnalida bosilgan. Va qizg’in muhokamalarga sabab bo’lgan. [2.www.literatures.ru /мир русской литературы]. V. G. Korolenko: “Chexov asarlarida soddalik va samimiylik barq urib turadi”. D. N. Ovsyanniko-Kulikovskiy fikricha “Chexov o’z asarlarida barcha tafsilotlariga berilib o’tirmay, ikki-uch badiiy-ruhiyat jihatlarni tasvirlash orqali asarni o’qishli qiladi. U o’z uslubiga ko’ra Mopassanga yaqin turadi”. Lev Tolstoy: “Chexov bu – prozadagi Pushkin”. P. I. Chaykovskiy: “Chexov ijodi bizning kelgusidagi ulkan so’z boyligimiz sanaladi”

Rus adibi A.P.Chexov dunyo hikoyachiligiga katta hissa qoʻshgan ijodkorlardan biri sanaladi.Uning hikoyalari qisqaligi ,real hayotiy voqealarga asoslangani, shuningdek, oʻziga xos badiiy uslubi bilan ajralib turadi. Anton Chexovning "Garov" hikoyasi oʻzida inson hayotining maʼnosi tushunchasini aks ettiradi.Asar 1888-yilda, yozuvchining oʻlimidan olti yil avval yozilganida ham hikoya oʻzida Chexovning hayot haqidagi kechinmalarini mujassam qilgan."Garov" hikoyasi inson umri erkin hayot, mutolaa, kitobning foydasi, olingan ilmning hayotga tadbiqui ,kamolotning darajasi va boshqa hayotiy masalalar haqida fikrlashga undaydi. Ayni damda, hikoya mazmuni bankir va huquqshunosning qilmishlariga sharqona odob-axloq mezonlari bilan qaralganda, ikki dunyo saodati degan tushuncha oʻrtaga qalqib chiqadi.Bir qarashda ,mahbus oʻz-oʻzini tarbiyalagan , komillikka erishgan va ruhan tozalangan inson sifatida koʻriladi.Men bu asarni eng yoqtirgan asarlarimdan biri desam boʻladi. Bu "Garov" hikoyasida insonlarni tezda oʻylab fikrlamay qaror qabul qilishlari va buni ajrini umrlari bilan toʻlashlari talab qilinishi kuzatiladi. Inson hayotida umridan ortiq hech boʻla olmasligini shoir oʻzining "Garov" hikoyasi orqali yetkazib bergan.Bu hikoya oʻzining mazmuniy va teranligi bilan ajralib turadi. Adib ushbu hikoyada rus xalqining ijtimoiy hayotini ham yoritib beradi. Shu davrda oʻz xalqining dabdabavozlikka oʻchligi, boylarning pulini turli qimor oʻyini-yu, garovlarga tikib behuda sarflashini ochiq tasvirlaydi. Bilimsiz kishilarning koʻngli xurofotga moyil boʻlishini tasvirlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ismigul Nizomova “Chexovning “Garov” (Pari) hikoyasi haqida qaydlar” (ilmiy maqola, “EURASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES, PHILOSOPHY AND CULTURE, ilmiy maqolalar toʻplami. 2021. 116-118-b).
2. Ismigul Nizomova. “Chexov ijodining ayrim jihatlari haqida”. ToshDOʻTAU Jahon adabiyoti va universal adabiyotshunoslik kafedrasida Xalqaro konferensiyasi. 20-iyun, 2022-yil. 112-114-betlar.
3. Abduvalitov Nurjan Buranovich, “Umumiy oʻrta taʼlim maktablarida jahon adabiyotini oʻqitish metodikasini takomillashtirish” disser. avt.-. UOʻK 82/ 89.
4. Gulhayo Shoxnazar qizi Boqijonova, “Umumiy oʻrta taʼlimda adabiyot oʻqitish muammolari” (ilmiy maqola, “SCIENCE AND EDUCATION” SCIENTIFIC JOURNAL. 2020).